DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

U.S.A.

Detailomsætning og detailpriser.

Det man navnlig hæfter sig ved, når man betragter den økonomiske udvikling i U.S.A. i den forløbne del af 1951, er den tilbagegang i efterspørgslen efter civile forbrugsvarer, der indtrådte omkring midten af februar, og den samtidige standsning af prisstigningen. Tiden siden midten af 1950 har været præget af stærke svingninger i detailomsætningen. Den voldsomme indkøbsbølge straks efter Koreakrigens udbrud bragte det sæsonudjævnede indeks for varehusomsætningen op på 362 (1935—39=100) i juli 1950, men i november var det faldet til 290, det samme som i maj. Samtidig med tilbageslaget for F.N.-styrkerne i Korea i slutningen af året indtrådte der imidlertid en ny opgang, og indekset nåede i januar atter op på 362 for derefter at falde til 286 i marts. Dette var kun 4 % mere end i marts 1950, og reelt var der tale om en ikke ubetydelig tilbagegang, idet priserne var steget langt mere end 4 %, leveomkostningsindekset, der jo også omfatter den kun lidt forøgede udgift til husleje, således med over 10 %.

Den formindskede købelyst må ses på baggrund af en varerigelighed, der var større end nogensinde før. Trods oprustningen producerede industrien i januar kvartal betydeligt flere forbrugsvarer, også flere varige forbrugsgoder som f. eks. automobiler, end i januar kvartal 1950, og dette har naturligvis indvirket på publikums købelyst, for så vidt den var bestemt af frygten for varemangel. Resultatet af den seneste tids udvikling af produktion og efterspørgsel har været stigende varelagre, men denne tilstand vil formentlig kun blive af kort varighed.

Rustningsproduktionen.

Rustningsproduktionen, som for tiden har en værdi af 2 milliarder $ om måneden, ventes ved udgangen af 1951 at ville være steget til det dobbelte, og alene på grund af råstofknapheden må det anses for udelukket, at en sådan udvidelse af rustningsproduktionen kan finde sted uden en vis nedgang i den civile produktion. For at sikre industrien tilstrækkeligt med råstoffer til udførelse af rustningsbestillingerne, indføres fra 1. juli en ny fordelingsplan for stål, kobber og aluminium, og ved siden heraf bevares de eksisterende bestemmelser, hvorefter forbruget af knappe råvarer til ikke-krigsvigtige formål er begrænset til

Amerikanske konjunkturtal.

	Priser[1]			Industri-produktion[2]	Bygge- og anlægsvirksomhed[3]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[7]	Udenrigs-handel		Aktiekurser[10]	Personlige indkomster[11]	Bruttonational-produkt[12]
	Engros-priser		Leveomkost-ninger												
	Samlet indeks	Landbr.-produkt.			Ialt	Bolig-byggeri	Beskæftigede[4]	Arbejdsløshed[5]	Arbejdsløn[6]		Import[8]	Eksport[9]			
	1926 = 100 *	1926 = 100 *	1935-39 = 100 *	1935-39 = 100 *	1923-25 = 100 *	1923-25 = 100 *	Mill. *	Mill. *	Cents *	Mld. $ *	Mill. $ *	Mill. $ *	1935-39 = 100 *	Mld. $ *	Mld. $ *
1938	79	69	101	89	64	45	30.3[13]	8.1[14]	63	3.5[13]	163	258	88	68	85
1945	106	128	128	203	68	26	40.1	1.0	102	6.3	345	817	122	172	215
1946	121	149	139	170	153	143	41.4	2.3	108	8.4	409	812	140	178	211
1947	152	181	159	187	157	142	43.4	2.1	122	9.9	478	1274	123	191	233
1948	165	188	171	192	190	162	44.2	2.1	133	10.8	589	1051	124	210	259
1949	155	166	169	176	211	192	43.0	3.4	140	10.7	552	999	121	206	256
1950	162	170	171	200	295	305	44.1	3.1	146	11.7	737	856	146	223	280
Jan. 1950	152	155	167	183	242	245	42.1	4.5	142	10.9	623	746	135	215	—
Febr. —	153	159	167	180	263	260	41.7	4.7	142	11.1	600	773	137	215	—
Marts —	153	159	167	187	275	278	42.3	4.1	142	11.1	664	868	139	219	263
April —	153	159	167	190	284	298	42.9	3.5	143	11.1	583	810	142	214	—
Maj —	156	165	169	195	274	303	43.3	3.1	144	11.3	659	825	147	215	—
Juni —	157	166	170	199	291	325	43,9	3.4	145	11.7	686	876	148	217	272
Juli —	163	176	173	196	325	369	44.1	3.2	146	12.7	711	774	138	221	—
Aug. —	166	178	173	209	334	362	45.1	2.5	146	12.7	819	761	147	225	—
Sept. —	170	180	174	211	321	332	45.7	2.3	148	12.1	858	910	152	229	284
Okt. —	169	178	175	216	299	294	45.9	1.9	150	11.8	921	904	158	231	—
Nov. —	172	184	176	215	306	284	45.9	2.2	151	11.4	852	978	156	233	—
Dec. —	175	187	178	218	332	297	46.6	2.2	154	12.2	864	1063	158	241	300
Jan. 1951	180	194	182	221	333	312	45.2	2.5	155	13.3	1021	973	169	241	—
Febr. —	184	203	184	221	323	311	45.4	2.4	156	13.1	907	1076	175	241	—
Marts —	184	204	185	222	306	298	45.8	2.1	157	12.3	1100	1281	170	243	314

* Tallene for 1938 og 1945—50 (de første 7 rækker) er gennemsnit for 12 måneder. [1] Bureau of Labor Statistics. [2] Federal Reserve Board's sæsonudjævnede indeks. [3] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; indekset udjævnet for sæsonsvingninger af F. R. B. [4] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Bureau of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i marts 1951, 45.8 millioner, faldt 16.0 mill. på industrien, 0.9 på minedrift, 2.3 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.1 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 9,7 på handel, 1.9 på pengeinstitutter, 4.7 på tjenesteydelser og 6.2 var off. ansatte. [5] Bureau of Census. [6] Gnstl. timefortjeneste i fabriksindustrien. [7] Survey of Current Business. Tallene udjævnede for sæsonsvingninger. [8] Generalindførsel. [9] Inkl. reeksport; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [10] Standard and Poor's Corp., omfatter 416 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [11] „Personal income". Tallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [12] Kvartalstallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [13] 1939. [14] 1940.

en vis procent af forbruget i første halvår 1950. I henhold hertil er f. eks. forbruget af stål til personautomobiler i april kvartal begrænset til 80 % af det gennemsnitlige forbrug i januar og april kvartaler 1950.

Investeringen i fast realkapital.

Det er imidlertid ikke blot produktionen af krigsmateriel, der i 1951 vil udøve et stærkt og voksende pres på U.S.A.s økonomiske ressourcer. Efter de foreliggende planer at dømme vil der også blive tale om en stor forøgelse af investeringerne i nye anlæg og maskiner. Den nyeste opgørelse viser, at der i 1951 regnes med en samlet udgift til „new plant and equipment" på næsten 24 milliarder $, 29 % mere end i 1950 og 24 % mere end i rekordåret 1948. En trediedel af stigningen i sammenligning med 1950 skyldes dog højere priser. Værdien af det industrielle byggeri var i januar og februar omtrent dobbelt så stor som i den tilsvarende periode i 1950, og trods stramningen af prioriteringsvilkårene blev der i januar og februar påbegyndt henholdsvis 87.000 og 80.000 boliger mod 79.000 og 83.000 i januar og februar 1950. I sommermånederne i fjor lå tallet imidlertid over 140.000, og medens i fjor antallet af påbegyndte boliger var større i februar end i januar, var det i år næsten 10 % mindre. Iøvrigt er værdien af den samlede byggevirksomhed i de første to måneder af 1951 opgjort til 4 mld. $ mod 3.3 milliarder i 1950.

Engrospriserne.

Nedgangen i efterspørgslen efter forbrugsvarer må utvivlsomt ses i forbindelse med den tendens til stabilisering af priserne, som har gjort sig gældende i de sidste måneder. Uanset prisstoppet af 26. januar fortsatte opgangen i engrosprisindekset i de følgende uger, men siden slutningen af februar har priskurven bevæget sig omtrent vandret. En medvirkende årsag har været den svagere tendens på nogle af de internationale varemarkeder, som har givet sig udslag i en nedgang i Moody's råvareindeks, der i begyndelsen af maj var faldet til ca. 515 (31/12 1931 = 100), ca. 20 points under maksimum i februar. Blandt de råvarer, der er gået ned i pris, må særlig nævnes tin og uld. I begge tilfælde er stødet til nedgangen kommet fra de amerikanske myndigheder. Den 6. marts

Engrospriserne i U.S.A.

(1926 = 100).

		Landbrugsprodukter	Fødevarer	Alle andre varer	Ialt
15. april	1950	159.3	154.4	146.0	152.5
27. maj	„	165.3	160.7	147.6	156.1
30. dec.	„	190.6	181.4	165.9	176.0
27. januar	1951	196.4	183.9	169.3	180.0
24. februar	„	203.4	189.5	170.9	183.3
31. marts	„	203.8	187.3	172.3	183.9
28. april	„	202.4	188.0	171.8	183.6

meddeltes det, at den amerikanske regering ville standse opkøbet af tin til strategiske lagre, indtil prisen var faldet til et rimeligt niveau, og herpå fulgte den 12. marts regeringens overtagelse af hele tinimporten til U.S.A. (Også gummiimporten er overtaget af regeringen). I april udeblev de amerikanske opkøbere fra de australske uldauktioner med det resultat, at priserne i begyndelsen af maj i løbet af 6 uger var faldet med i gennemsnit ca. 40 %. Uldpriserne er dog stadig ca. 11 gange højere end før krigen.

Lønudviklingen.

Iøvrigt blev prisstoppet den 27. februar for en stor mængde forbrugsvarer afløst af en mere elastisk form for priskontrol, og i stedet for lønstoppet er der indført en bestemmelse om, at de almindelige timelønsatser ikke må stige mere end 10 % i forhold til januar 1950. I mange tilfælde vil der dog være mulighed for betydelige lønstigninger herudover, idet bl. a. hverken lønforhøjelser i henhold til allerede indgåede aftaler om pristalsregulering eller de såkaldte produktivitetstillæg medregnes i de 10 %. Det kan i denne forbindelse nævnes, at timelønsatserne i fabriksindustrien i de 12 måneder fra januar 1950 til januar 1951 var steget med gennemsnitlig ca. 7 %, hvilket var lidt mindre end stigningen i leveomkostningerne, men på grund af længere arbejdstid var den gennemsnitlige ugefortjeneste i samme tidsrum gået op med 12 %. Uden for fabriksindustrien var stigningen i timelønnen gennemgående væsentlig mindre.

Kreditpolitikken.

Trods nedgangen i efterspørgslen efter visse forbrugsvarer er det på lidt længere sigt de stigende udgifter til rustningsproduktion og investeringer, der er den afgørende faktor i den økonomiske situation i U.S.A., og spørgsmålet om bekæmpelse af inflationsfaren er derfor stadig aktuelt. Hidtil har kreditpolitikken kun spillet en mindre rolle som følge af regeringens krav om, at Federal Reserve Board skulle holde renten nede af hensyn til forrentningen af forbundsgælden; den omstændighed, at reserve-bankerne købte forbundsobligationer til faste kurser har nemlig som nævnt i sidste hefte af „Økonomi og Politik" (24. årgang side 354) stort set gjort forhøjelsen af de lovpligtige reserver virkningsløs. En ny æra synes imidlertid at være blevet indledt på dette område, efter at der den 3. marts var givet meddelelse om, at der til ombytning med to lange lån med en rentefod af 2½ % ville blive udstedt en ny type forbundsobligationer til en rente af 2¾ %, og efter at Federal Reserve Board derpå ophørte at købe forbundsobligationer til faste kurser. Som følge af den ændrede politik var den effektive rente af forbundsobligationer ved udgangen af marts steget med $^1/_8$—$^1/_4$ %.

7.5.1951.

ENGLAND

Kulproduktionen.

Blandt de økonomiske problemer, der har optaget sindene i den forløbne del af 1951, må i første række nævnes den kritiske råstofsituation. Hvad kulforsyningen angår, gik vinteren til ende, uden at det kom til nogen krise, men stillingen er fremdeles vanskelig. Ganske vist forøgedes produktionen i kulminerne i januar—april med 3 mill. tons eller ca. 4 % i sammenligning med de første 4 måneder af 1950, men på grund af tilbagegang i produktionen fra åbne kulbrud var stigningen i den samlede kulproduktion kun 2.3 mill. tons, hvilket var mindre end stigningen i det indenlandske forbrug. Når kullagrene ved udgangen af april alligevel var noget større end et år i forvejen, skyldtes det dels en import på ca. 1 mill. tons, hvortil der ikke var noget sidestykke i 1950, dels en drastisk nedskæring af eksporten fra 6.6 til knap 3 mill. tons. Gennem hele januar kvartal var tilgangen af arbejdskraft til kulminerne fortsat større end afgangen, men en væsentlig årsag hertil synes at have været, at forhenværende minearbejdere er søgt tilbage til gruberne for derved at undgå at blive indkaldt til militærtjeneste, og udviklingen i de seneste uger tyder på, at en ny nedgang i antallet af minearbejdere er forestående.

Jern- og stålindustrien.

Medens den engelske industri takket være nedskæringen af eksporten ikke har været hæmmet i sin produktion af kulmangel, har knapheden på stålplader medført en nedgang i automobilproduktionen, og stålindustrien som helhed befinder sig i en vanskelig situation på grund af utilstrækkelige tilførsler af malm og scrap. Endnu i januar og februar var produktionen af råstål til trods herfor større end i 1950, men på bekostning af beholdningerne af råmaterialer. Allerede i oktober kvartal 1950 formindskedes disse lagre med et kvantum svarende til over 0.4 mill. tons råstål, og i januar kvartal var det tilsvarende tal over 0.5 mill. tons. Ved udgangen af marts var lagrene af importeret jernmalm og scrap faldet med godt halvdelen og af råjern med to femtedele af, hvad de var et halvt år i forvejen, og nogle højovne har været nødt til at standse produktionen. Både i marts og april var stålproduktionen mindre end i marts og april 1950, og i Economic Survey for 1951 regnes der for hele året med en mindre nedgang i sammenligning med det foregående års rekordproduktion af 16.3 mill. tons råstål, skønt industriens kapacitet er voksende. I de første 4 måneder af 1951 var importen af jernmalm kun 2.5 mill. tons mod 2.8 mill. tons i samme tidsrum i 1950, men efter at den planlagte kulimport er gennemført, er der nu blevet mere tonnage til rådighed til malmimporten, således at der er udsigt til en forøgelse af tilførslerne i den kommende tid. Derimod kan det anses for givet, at importen af scrap vil komme til at ligge væsentlig lavere end i 1950, da der importeredes 1.9 mill. tons fra Vesttyskland, medens der næppe kan ventes mere end halvt så meget i år. For at afbøde virkningerne af den svigtende scrapimport er der iværksat en kampagne for indsamling af mere indenlandsk scrap.

Engelske [a]) *konjunkturtal.*

	Priser		Industriproduktion		Boligbyggeri[5]		Arbejdsmarked				Detailomsætning[8]	Udenrigshandel		Aktiekurser[11]
							Beskæftigelse[6]							
	Engrospriser[1]	Leveomkostninger[2]	Central Statistical Office[3]	London & Cambridge Economic Service[4]	Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien	Arbejdsløshed	Arbejdsløn[7]		Import[9]	Eksport[10]	
	1938 = 100 *	Juli 1914 = 100 *	1946 = 100 *	1946 = 100 *	1000 †	*	Mill. †	Mill. †	1000 †	Sept. 39 = 100 *	1947 = 100 *	Mill. £ *	Mill. £ *	31/12 38 = 100 *
1938	100	156	—	—	—	30.0	17.9	6.8	1688	100	65	77	44	100
1945	167	203	—	—	26	0.2	16.3	6.8	103	150	76	92	38	—
1946	173	204	100	100	204	4.1	17.3	6.6	359	162	88	108	80	150
1947	189	203	108	109	256	11.6	18.6	7.1	256	168	100	149	100	157
1948	216	108	121	121	191	19.0	19.1	7.3	282	106	114	173	137	151
1949	227	111	129	129	195	16.5	22.2	8.3	243	109	125	189	154	137
1950	259	114	140	138	201	16.5	22.4	8.4	272	111	138	217	188	136
Jan 1950	241	113	135	134	—	14.4	22.3	8.4	372	110	115	201	182	129
Febr. —	242	113	140	139	—	14.1	22.2	8.4	373	110	122	182	161	131
Marts —	242	113	144	143	195	19.4	22.2	8.4	347	110	133	221	191	130
April —	246	114	135	132	—	14.9	22.3	8.4	329	110	131	211	156	130
Maj —	252	114	141	136	—	17.0	22.3	8.4	315	110	141	229	188	133
Juni —	253	114	143	141	199	18.1	22.4	8.4	282	110	134	239	182	136
Juli —	257	114	134	130	—	17.0	22.4	8.4	272	110	137	225	189	134
Aug. —	260	113	123	122	—	14.9	22.4	8.4	288	110	130	215	197	137
Sept. —	268	114	143	141	204	17.4	22.4	8.5	284	110	139	194	181	143
Okt. —	276	115	152	148	—	17.6	22.5	8.5	304	111	142	223	212	142
Nov. —	285	116	153	150	—	17.5	22.2	8.6	302	113	147	235	222	144
Dec. —	288	116	141	138	201	16.0	22.1[12]	8.6	302	114	182	239	196	141
Jan. 1951	296	117	141	138	—	13.2	22.2	8.7	334	115	128	298	223	145
Febr. —	301	118	150	147	—	14.0	22.1	8.7	302	116	141	248	183	150
Marts —	309	119	142	137		16.8	22.1	8.7	275	117	153	303	208	144

a) Priser, industriproduktion, arbejdsløn og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed samt detailomsætning til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

* Tallene for 1938 og 1945—50 (de første 7 rækker) er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945—50 (de første 7 rækker) gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december.

[1] Board of Trade. [2] Ministry of Labour. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947. [3] Inkl. rustningsproduktion („finished munitions"). [4] Ekskl. rustningsproduktion. [5] Ministry of Health. Permanente boliger. [6] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [7] Ugentlige lønsatser. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947, omfattende industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [8] Varehuse, kædebutikker og brugsforeninger. [9] Generalindførsel. [10] Inkl. reeksport. [11] Actuaries' Investment Index. Industriaktier den sidste tirsdag i hver måned. [12] Reviderede tal. Tilsvarende tal for dec. 1949 21.9 mill. og for medio 1948 21.7 mill.

Iøvrigt er det især knapheden på metaller og svovl (svovlsyre), der har tildraget sig opmærksomheden. Her gælder det samme som for råmaterialer til stålindustrien, at lagrene har været faldende og nu er meget små, især i betragtning af den tendens til stigende forbrug, som er en følge af oprustningen.

Forbrug og investering.

På grund af råvareknapheden er det foreløbig meget usikkert, om den stigning på 4 % i den samlede industriproduktion i sammenligning med 1950, som er nævnt i Economic Survey for 1951, og som er en forudsætning for, at oprustningen kan gennemføres uden nogen større nedgang i det civile forbrug, vil blive til virkelighed. I Economic Survey er der under denne og andre forudsætninger regnet med en nedgang i forbruget i 1951 på kun 50 mill. £ efter priserne i 1950, for hvilket år det er opgjort til godt 9000 mill. £, og der er ligeledes regnet med en indenlandsk investering af væsentlig samme omfang som i 1950, idet der dog her er set bort fra et beløb på 100 mill. £ i 1951 til indkøb og oplagring af strategiske råvarer. Selv med en produktionsforøgelse på 4 % vil den indenlandske investering og forbruget dog efter beregningerne i Economic Survey kun kunne opretholdes på bekostning af overskudet på betalingsbalancen, der for 1950 er opgjort til 229 mill. £. Målet for 1951 er at tilvejebringe ligevægt på betalingsbalancen, bortset fra de nævnte 100 mill. £ til strategiske råvarelagre.

Udenrigshandel og betalingsbalance.

Overskudet på betalingsbalancen i 1950, som var det største i 30 år, skyldtes, som det vil ses af nedenstående tabel, i første række nedgangen i underskudet over for dollarområdet, der kun var godt en trediedel af, hvad det var i 1949. Udtrykt i dollars efter den til de forskellige tidspunkter gældende kurs gik det ned fra 1117 millioner i 1949 til 310 millioner i 1950. Eksporten til dollar-

Den engelske betalingsbalance.

(Mill. £).

	1948	1949	1950
Import, f.o.b.	1790	1971	2374
Eksport og reeksport, f.o.b.	1583	1818	2221
Handelsbalancen	÷207	÷153	÷153
„Usynlige" poster	+177	+183	+382
Betalingsbalancens løbende poster	÷ 30	+ 30	+229
Heraf overfor:			
Dollarområdet	÷263	÷303	÷111
Marshall-landene	+ 85	÷ 8	+118
Andre lande uden for sterlingområdet	÷ 84	+ 57	÷ 3
Resten af sterlingområdet	+232	+284	+225
Samtlige lande uden for dollarområdet	+233	+333	+340

området steg fra 688 mill. $ i 1949 til 882 mill. $ i 1950, men den vigtigste årsag til nedgangen i underskudet på betalingsbalancen var nedskæringen af importen (f.o.b.-værdien) fra 1596 til 1192 mill. $. Med en mere liberal importpolitik for dollarvarer ville den engelske råstofsituation formentlig på adskillige områder have været mindre kritisk, end den nu er. Imidlertid er det trods bedringen i Englands betalingsbalance over for dollarområdet især de øvrige sterlinglande, der har bidraget til den stærke vækst i guld- og dollarbeholdningen, som fandt sted i 1950, og som fortsatte i januar kvartal 1951. Pr. 31. marts er guld- og dollarbeholdningen opgjort til 3758 mill. $, hvilket var 458 mill. $ mere end ved udgangen af december 1950 og næsten tre gange så meget som umiddelbart før pundets devaluering i september 1949. I det foregående kvartal var stigningen noget større, nemlig 544 mill. $, men medens England i oktober kvartal modtog Marshallhjælp til et beløb af 146 mill. $, var indtægten på denne konto i januar kvartal kun 98 mill. $. Som nævnt i sidste hefte af „Økonomi og Politik" er Marshallhjælpen for Englands vedkommende suspenderet fra og med udgangen af 1950, og de 98 mill. $, som England modtog i første kvartal 1951, repræsenterede Marshallbevillinger, der var ydet inden denne dato, men ikke kommet til udbetaling.

Medens sterlingområdets guld- og dollaroverskud således fortsat har ligget på et højt niveau, er overskudet på den samlede engelske betalingsbalance forvandlet til et så vidt det kan skønnes ret betydeligt underskud. I den første trediedel af 1951 havde England et indførselsoverskud på ikke mindre end 305 mill. £ mod 125 mill. £ i samme periode i 1950 og 348 mill. £ i hele året 1950, og selv om de „usynlige" indtægter utvivlsomt har været stigende, har de ikke kunnet dække underskudet på handelsbalancen. Formentlig har underskudet på betalingsbalancens løbende poster i det nævnte tidsrum haft en størrelse svarende til henved 200 mill. £ for et helt år. Den stærke opgang i indførselsoverskudet må ses på baggrund af udviklingen af bytteforholdet over for udlandet, der er karakteriseret ved, at importpriserne fra april 1950 til april 1951 gik op med gnstl. over 41 %, eksportpriserne kun med godt 17 %. Ialt importerede England i januar—april 1951 varer til en værdi af 290 mill. £ pr. måned, hvilket var 34 % mere end månedsgennemsnittet i 1950, medens den indførte varemængde kun var ca. 7 % større. I de samme 4 måneder udgjorde eksporten af engelske varer 203 mill. £ pr. måned eller 12 % mere end gennemsnittet for 1950, og hertil svarede en stigning i eksportvolumen på 3 %. Oprustningen synes således ikke hidtil i nævneværdig grad at have påvirket Englands evne til at eksportere, men det er for tidligt at dømme om, hvorvidt det vil lykkes at gennemføre den omlægning af eksporten til især tekstilvarer, som er en forudsætning for, at eksportvolumen som helhed kan opretholdes, når metal- og maskinindustrierne i højere grad bliver taget i brug til rustningsproduktion. Hvad eksportpriserne angår, vil de i de kommende måneder utvivlsomt tendere opad under indflydelse af de højere råvarepriser og andre omkostningsforøgelser, og dersom den nuværende nedgang i de internationale råstofpriser holder sig, skulle der derfor være en mulighed for en forbedring eller i hvert fald en stabilisering af bytteforholdet, hvis ugunstige udvikling har spillet så stor en rolle for den engelske handelsbalance i den forløbne del af 1951.

Statsbudgettet 1951—52.

Finansåret 1950—51 sluttede den 31. marts med et overskud på det ordinære budget på 720 mill. £, og samtlige indtægter oversteg samtlige udgifter med 247 mill. £. I det budget for 1951—52, som finansminister *Gaitskell* den 10. april forelagde for underhuset, er der regnet med en stigning i de ordinære udgifter på 939 mill. £ (næsten 30 %), medens indtægterne med uændrede skattesatser blev anslået til 4098 mill. £ eller 120 mill. £ mere end i 1950—51. Imidlertid foreslog finansministeren skatteforhøjelser, der i 1951—52 beregnes at ville indbringe netto 138 mill. £, og der fremkommer herved et lille overskud på det ordinære budget på 39 mill. £, men selv herefter overstiger de

De engelske statsfinanser.
(Mill. £).

	Budget 1950-51	Regnskab 1950-51	Budgetforslag 1951-52
Ordinære indtægter	3898	3978	4236
Ordinære udgifter	3455	3258	4197
Overskud på de ordinære poster ...	443	720	39
Andre udgifter („below the line")	450	473	496
Samlet over- eller underskud	÷7	+247	÷457

samlede udgifter de samlede indtægter med ikke mindre end 457 mill. £. Efter finansministerens beregninger skulle den foreslåede relativt beskedne skatteforhøjelse imidlertid være tilstrækkelig til at dække „the inflationary gap" mellem efterspørgsel og varemængde i det indeværende finansår, fordi der samtidig vil finde en nedgang sted i de udenlandske investeringer (overskudet på betalingsbalancen vil forsvinde), ligesom der regnes med øget opsparing i aktieselskaberne. Af skatteændringerne kan nævnes en forhøjelse af standardsatsen for indkomstskatten fra 45 til 47½ % og af skatten på udbetalt udbytte fra 30 til 50 % samt forhøjelse af benzinafgiften og fordobling af omsætningsafgiften på elektriske apparater, radiomodtagere og motorkøretøjer. Desuden foreslog finansministeren, at der for at holde udgiften til sundhedsvæsenet inden for en ramme af 400 mill. £ skulle kræves halv betaling for briller og kunstige tænder, hvilket gav anledning til, at arbejdsminister *Bevan* og handelsminister *Wilson* trådte ud af regeringen og derefter har givet udtryk for den opfattelse, at det på grund af råvaresituationen vil være umuligt at gennemføre en oprustning af det omfang, der er regnet med i budgettet for 1951—52.

Iøvrigt er udgiften til levnedsmiddelsubsidier opført uforandret med 410 mill. £, således at de prisforhøjelser, som både det engelske landbrug og en række af Englands udenlandske levnedsmiddelleverandører har opnået i den sidste tid, i hovedsagen må bæres af forbrugerne. I denne forbindelse må særlig nævnes, at England efter lang tids standsning af kødimporten fra Argentina har måttet gå ind på en betydelig prisforhøjelse for at få importen i gang igen. På et område er der dog i budgettet tale om en forbedring af de sociale ydelser, idet alderspensionsforsikringens satser vil blive forhøjet fra 1. oktober 1951.

28.5.1951.

VESTTYSKLAND

Industriproduktionen.

Efter pengereformen i sommeren 1948 steg den vesttyske industriproduktion stærkt, og den ligger nu betydeligt over førkrigsniveauet. Sættes produktionen i 1936=100, var den i gennemsnit for 1949 89 og for 1950 113, og i sidste kvartal 1950 var den over 30 % større end i 1936. Dette er noget mere end den procentvise stigning i folketallet, således at der også er tale om en forøgelse af industriproduktionen pr. indbygger i sammenligning med før krigen. Hvad angår udviklingen i den forløbne del af 1951, havde industriproduktionen som helhed i januar kvartal samme omfang som i oktober kvartal 1950, men stålproduktionen gik ned fra 3.2 til 3 mill. tons. Som årsag anføres i første række kulmangel, og de allierede myndigheder gik med til at nedsætte eksportkvotaen for januar kvartal med 550.000 tons til ca. 6.2 mill. tons; faktisk eksporterede Vesttyskland i de 3 måneder kun ca. 5.5 mill. tons. Til gengæld måtte forbundsregeringen love at gennemføre en bedre fordeling af kullene og større sparsommelighed i kulforbruget, og fra 1. april er der indført en slags rationering af kul til brug i husholdningerne. Iøvrigt har minearbejderne i vintermånederne arbejdet to ekstra skift om måneden, og i januar kvartal producerede Vesttyskland ialt 29.6 mill. tons, altså i gennemsnit næsten 10 mill. tons om måneden, omtrent det samme som i 1936, men væsentlig mindre end i 1938 og 1943. Endnu ligger produktionen pr. mand og skift i kulgruberne kun på ca. to tredjedele af førkrigsniveauet.

Produktion og beskæftigelse i Vesttyskland.

	1948	1949	1950	Jan. kvt. 1951
Industriproduktionen (1936 = 100)	60[1]	89	113	131
FAO's indeks for landbrugsproduktionen (1934—38 = 100)	77	84		
Produktion af:				
Stål (mill. tons)	5.6	9.15	12.4	3.0
Stenkul (mill. tons)	87.0	103.2	111.0	29.6
Brødkorn (1000 t.)	4828	5954	5792	
Foderkorn (1000 t.)	3071	4247	4397	
Kartofler (1000 t.)	23547	20875	27959	

[1] Bizonen.

Der er i tidens løb sket en række lempelser i Potsdamaftalens bestemmelser om forbud mod visse industrier og begrænsning af produktionen i andre, og fra den 3. april er Vesttysklands handlefrihed på dette område pány blevet udvidet. I første række må nævnes, at alle restriktioner med hensyn til størrelse og hastighed på bygningen af handelstonnage nu er ophævet, men skibsbygningsindustriens kapacitet, der anslås til 70 % af kapaciteten før krigen, må ikke forøges uden de allierede højkommissærers tilladelse. Endvidere er restriktionerne på produktionen af aluminium, der hidtil var begrænset til 85.000 tons

årlig, bortfaldet, og det samme gælder forbudet mod produktion af syntetisk gummi og benzin, ligesom produktionen af en lang række værktøjsmaskiner nu er fri. Produktionen af syntetisk gummi og benzin må dog kun ske inden for den eksisterende kapacitets rammer. Den vesttyske stålindustris kapacitet er fortsat begrænset til 14.6 mill. tons, men begrænsningen af den årlige stålproduktion til 11.1 mill. tons er gennemhullet ved bestemmelsen om, at der i de 11.1 mill. tons ikke medregnes stål, der leveres til genopbygningen af vestmagternes forsvar. Forbudet mod produktion af våben og krigsmateriel er imidlertid fortsat i kraft.

Beskæftigelsesproblemet.

Trods produktionsforøgelsen har det vesttyske erhvervsliv ikke kunnet absorbere det stadigt stigende udbud af arbejdskraft, og arbejdsløsheden har siden 1948 haft et meget betydeligt omfang. I februar 1950 var arbejdsløshedstallet steget til næsten 2 millioner, men ser man bort fra sæsonsvingningerne, har det siden da haft en nedadgående tendens, og som det fremgår af nedenstående tabel, lå det i marts 1951 væsentligt lavere end et år i forvejen, skønt udbudet af arbejdskraft samtidig forøgedes med ⅔ million. Arbejdsløsheden i Vesttyskland

Arbejdsløshed og beskæftigelse i Vesttyskland.

	Arbejdsløse mill.	Beskæftigede mill.	Tilsammen mill.
1948, gnst.	0.60	13.46	14.06
1949, „	1.26	13.52	14.79
1950, „	1.59	13.90	15.49
„ , marts	1.85	13.31	15.16
„ , juni	1.54	13.85	15.38
„ , september	1.27	14.30	15.57
„ , december	1.69	14.16	15.85
1951, marts	1.57	14.25	15.82

har hidtil utvivlsomt i overvejende grad været af strukturel karakter, d.v. s. den hænger sammen med den ændring i landets økonomiske stilling, der er sket ved Tysklands deling og ved, at et område, der før krigen talte 38 mill. indbyggere, nu skal skaffe arbejde til og ernære 48 millioner, et tal, der oven i købet stadig forøges ved den vedvarende flygtningestrøm fra Østzonen. (I efteråret 1950 var en trediedel af de arbejdsløse flygtninge). Den eksisterende produktionskapacitet er formentlig i hovedsagen udnyttet, og boligmangelen vil ofte være en hindring for, at den ledige kapacitet, der endnu findes, kan tages i brug, fordi forudsætningen herfor er, at der kan skaffes arbejdskraft andetstedsfra tag over hovedet. Krigens ødelæggelser gik ikke mindst ud over boligmassen, der formindskedes med 20—25 %, og når hensyn tages til, at befolkningen er forøget med en lignende procent, kan boligbehovet anslås til ca. 5 mill. nye lejligheder. Omkostningerne ved en boligproduktion af denne størrelse vil med de nuværende priser antagelig omtrent svare til et helt års nationalindkomst (60—

70 mld. DM), og løsningen af boligproblemet er derfor en opgave på meget langt sigt, ikke mindst i betragtning af den herskende mangel på opsparingslyst.

Udenrigshandel og betalingsbalance.

Til produktionsstigningen svarer en stærk forøgelse af den vesttyske udenrigshandel. Allerede i 1949 nåede mængdeindekset for importen op over 100 (basisår 1936), og i andet halvår 1950 var det samme tilfældet for eksportens vedkommende. I gennemsnit for 1950 var mængdeindekset for importen 128 mod 102 i 1949, medens de tilsvarende tal for eksporten var 95 og 42. Til og med 1949 var importoverskudet voksende, det steg fra 528 mill. $ i 1947 til 1114 mill. $ i 1949, men i 1950 gik det tilbage til 723 mill. $. Som det vil ses af nedenstående tabel, voksede i 1950 OEEC-landenes betydning som leverandører til Vesttyskland stærkt på den vestlige halvkugles bekostning, en udvik-

Vesttysklands udenrigshandel.

(Mill. $).

	Import		Eksport		Balance	
	1949	1950	1949	1950	1949	1950
Lande i den europæiske betalingsunion	1014.0	1861.2	949.4	1495.3	÷ 64.6	÷365.9
Den vestlige halvkugle	993.5	626.0	84.4	266.3	÷ 909.1	÷359.7
Andre lande	229.2	216.7	89.2	219.0	÷ 140.0	+ 2.3
Ialt	2236.7	2703.9	1123.0	1980.6	÷1113.7	÷723.3

ling, der må ses på baggrund af markdevalueringen i 1949, den aftagende Marshallhjælp m. m. og liberaliseringen af den vesteuropæiske handel. Skønt der også var en betydelig opgang i eksporten, steg Vesttysklands underskud på handelsbalancen over for landene i den europæiske betalingsunion derfor fra 65 mill. $ i 1949 til ikke mindre end 366 mill. $ i 1950, og denne udvikling har som bekendt ført Vesttyskland ud i en alvorlig betalingskrise, idet det allerede i november havde opbrugt sin kredit hos betalingsunionen, der var trådt i virksomhed den 1. juli 1950.

Når der så hurtigt efter betalingsunionens ikrafttræden opstod betalingsvanskeligheder, skyldtes det i ikke ringe grad Koreakonfliktens virkninger på Vesttysklands handelsbalance. I april kvartal 1950 var der, når hensyn tages til Marshallhjælpen m. m., balance mellem samlet import og eksport, men derefter steg indførselsoverskudet stærkt, dels som følge af forceret import af råvarer og levnedsmidler, dels på grund af den forringelse af bytteforholdet overfor udlandet, der indtrådte med prisopgangen på de internationale råvaremarkeder. Hertil kom virkningerne på valutabalancen af rygterne i efteråret 1950 om en revaluering af pundet, der gav anledning til, at eksportørerne udskød hjemtagningen af sterlingtilgodehavender, medens omvendt importørerne fremskyndede afviklingen af deres sterlingforpligtelser. Resultatet var, at Vesttyskland i tiden 1. juli—30. november havde et underskud over for den europæiske

betalingsunion på 324.2 mill. $. Til dækning heraf havde det en samlet kvota hos betalingsunionen på 320 mill. $, men heraf var kun 60 % eller 192 mill. $ „guldfri", og resten af underskudet i de 5 måneder måtte betales med dollars. Det lykkedes at opnå en ekstra kredit på 120 mill. $, men også i de følgende måneder var underskudet over for betalingsunionen meget stort, i gennemsnit for december 1950—februar 1951 44 mill. $ mod 65 mill. $ i juli—november 1950, og regeringen så ingen anden udvej end at suspendere udstedelsen af importlicenser for import fra medlemslandene i betalingsunionen til udgangen af maj.

Det var en forudsætning for den ekstra kredit på 120 mill. $, at forbundsregeringen traf sådanne foranstaltninger på det kredit- og finanspolitiske område, at ligevægten på betalingsbalancen kunne genoprettes, men regeringen har vist sig lidet handledygtig i denne henseende. Den økonomiske politik, der siden pengereformen er ført i Vesttyskland under den nuværende økonomiminister dr. *Erhards* ledelse, har været udpræget liberalistisk, og dr. *Erhard* er ud fra erfaringerne i de første år efter krigen overbevist om, at en genindførelse af restriktioner og rationeringer ville have en skæbnesvanger indflydelse på arbejdslysten og produktionen. (Levnedsmiddelrationeringen i Vesttyskland ophørte den 1. maj 1950, da den længst rationerede vare, sukker, blev givet fri). Blandt andet på grund af uenighed mellem dr. *Erhard* og finansministeren dr. *Schaeffer* er gennemførelsen af forbrugsindskrænkende skattelove blevet stærkt forsinket, og de skridt, der hidtil er taget for at begrænse købekraften, har i hovedsagen taget sigte på en indskrænkning af bankkrediten, bl. a. blev diskontoen i slutningen af oktober 1950 forhøjet fra 4 til 6 %.

31.5.1951.